

Les TIC i els menors a les Illes Balears

Equipament i usos de les tecnologies de la informació i la comunicació per part dels menors de les Illes Balears d'entre 6 i 14 anys

Les TIC i els menors a les Illes Balears

Equipament i usos de les tecnologies de la informació i la comunicació
per part dels menors de les Illes Balears d'entre 6 i 14 anys

Director del projecte
Jaume Sureda

Autors
Jaume Sureda, Bartomeu Mut, Rubén Comas,
Antonio Casero, Miquel Oliver, Francesca Salvà i Mercè Morey.

Estudi realitzat pel grup de recerca Educació i ciutadania
del Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació de la UIB,
en el marc del projecte XarxaSeguraIB.

Alguns drets reservats - Jaume Sureda, Bartomeu Mut, Rubén Comas,
Antonio Casero, Miquel Oliver, Francesca Salvà i Mercè Morey - 2008

Aquesta obra està sota una llicència

Reconeixement-No comercial-Compartir sota la mateixa llicència

3.0 Espanya de Creative Commons. Per a veure una còpia d'aquesta llicència, visiteu
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/>

o envieu una carta a Creative Commons,

171 Second Street, Suite 300, San Francisco, Califòrnia 94105, USA.

Edita:

OBSI
Observatori de la societat
de la informació
obsi.ibit.org

Fundació IBIT

Parc Bit. Ctra. Valldemossa, Km. 7,4 Edifici 17 - Planta 3ª Porta D-2

07121 Palma, Illes Balears, Espanya

Tel: +34 971177270/1

www.ibit.org

Disseny: www.accentgrafic.com

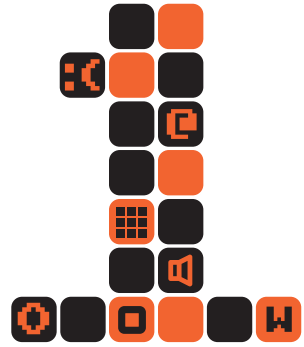
Impressió: Gràfiques Rubines

Dip. Legal: PM 2137-2008

ISBN: 978-84-691-6392-4

Sumari

Presentació	7
Introducció	13
Qüestions a les quals es dóna resposta en aquesta recerca	14
Com es va fer l'estudi?	16
Resultats	
Aspectes generals sobre l'ús de l'ordinador	19
Equipament i ús d'Internet a casa	21
Condicions i normes per a un ús segur d'Internet	27
Ús d'Internet a l'escola	31
Ús de la televisió a casa	33
Ús del telèfon mòbil	35
Internet enfront de la televisió, les consoles de joc i els telèfons mòbils	36
Valoració dels coneixements sobre Internet per part dels menors	39
Apèndixs	
Fitxa tècnica de l'enquesta	43
Questionari sobre els usos d'Internet	47
Bibliografia	55

<Presentació>

Aquests són uns temps en el quals no resulta difícil sentir queixes de persones adultes respecte d'un comportament que sembla habitual dels infants i adolescents dels nostres dies. Diuen aquests adults —mares i pares essencialment— que no entenen com, després de passar tot el dia a l'escola amb els companys, el primer que fan els seus fills quan arriben a casa és afuar-se a l'ordinador per continuar intercanviant missatges amb els mateixos que tot just acaben de deixar. Tanmateix, és ben fàcil entendre que aquest comportament no és gaire diferent del de la nostra infantesa: arribaves de l'escola, llençaves la maleta onsevulla, agafaves el berenar i anaves a jugar, justament amb els companys amb els quals havies passat tot el dia. L'única diferència és que nosaltres, o almenys aquells que vivíem en un poble, podíem fer això: sortir al carrer a jugar amb els amics. Ara ho tenen més complicat, però l'instint continua essent el mateix i el satisfan amb el que tenen a mà: el programari de missatgeria, les tecnologies com a vehicle de relació, ja que el carrer ja fa estona que ha deixat de ser un espai on poden jugar o desenvolupar les seves relacions.

Justament el que teniu a les mans és un estudi sobre l'ús que fan de les tecnologies de la informació les al·lotes i els al·lots entre 6 i 14 anys de les Illes Balears. Un treball que era ben necessari, encara que només fos per confirmar allò que és percebut al carrer: els infants i adolescents són i es comporten com a nadius en el món de les tecnologies digitals, un món en el qual —ens agradi o no— els adults mai no deixarem de ser immigrants amb notòries dificultats d'adaptació. Aquest estudi s'ha realitzat en el context de la iniciativa XarxaSeguraIB, que té per objectiu aconseguir que els nous espais que aquestes tecnologies han creat siguin espais segurs per als menors, tot i que, sigui dit de passada, alguns dels resultats indiquen que, per ventura, seria més necessari oferir seguretat per als grans, almenys per a alguns sectors, com deixa entreveure, per exemple, que prop d'una tercera part dels infants enquestats consideren que, a casa seva, són ells els que més en saben, de tot aquest embolic, la qual cosa no ens hauria de venir gens de nou, ni una mica. L'estudi ens il·lumina sobre diferents aspectes del que fan els infants entre 6 i 14 anys amb les tecnologies i, en la

seva major part, ofereix resultats que han de ser llegits de forma positiva: essencialment els nostres infants i adolescents fan, amb les tecnologies, el mateix que fan els infants i adolescents d'altres contrades. I això és bo, encara que seria molt millor que en algun dels indicadors mesurats anàssim per davant. Destaca entre tots aquests indicadors que al·lots i al·lotes fan servir les tecnologies per a moltes de coses, essencialment lleure i relació, però no són gaire presents en el context escolar. Això ja ho sabíem i és un vell repte per superar, especialment per part de les autoritats educatives, ja que em fa tot l'efecte que, en això, els al·lots ja tenen els deures fets o, si més no, van força més avançats de molt.

D'altra banda, voldria destacar un resultat que pot semblar sorprenent, com és el que fa referència a les preferències dels enquestats respecte de la televisió, l'ordinador i el mòbil. El fet és que mai no he arribat a saber del cert si la vella contarella de pescadors sobre llagostes, morenes i pops era un mite o un fet científicament comprovat, però sí els puc dir que aquest punt de l'enquesta recorda la història que explica que si un hom posa junts dins una peixera un pop, una morena i una llagosta no es fan res, i això és així perquè el pop és capaç de xuclar la llagosta, la llagosta pot a la morena, però la morena se'n duu el pop. Dit altrament, es produeix una situació d'equilibri, ja que qualsevol atac es giraria immediatament en contra de l'atacant. Doncs bé, els al·lots enquestats diuen que, entre Internet i la televisió, triarien Internet; que entre el mòbil i Internet triarien el mòbil; però entre la televisió i el mòbil triarien la televisió: ben igual que en el cas de la contarella, no hi ha un guanyador absolut, la qual cosa no deixa de ser un indici ben tranquil·litzador sobre el seny col·lectiu d'aquestes generacions, tot i que si em demanassin que els donàs arguments sobre aquest punt, no sé si en tinc de bons. Per ventura tot està en el fet que m'agrada més aquesta situació que no aquella en la qual hi hagués un clar guanyador, fos aquest quin fos, la televisió, el mòbil o Internet.

L'estudi també entra a esbrinar quines són les preferències de pàgines visitades, però em permetran que dubti de la sinceritat de les respostes: jo mateix no estic segur si la meva resposta a una pregunta com aquesta seria del tot sincera, vull dir si esmentaria tots els webs que visit regularment. Així i tot, sàpiguen que la que guanya —i de llarg— és YouTube, seguida de prop per Minijuegos, un web de jocs molt popular arreu, i de l'inefable

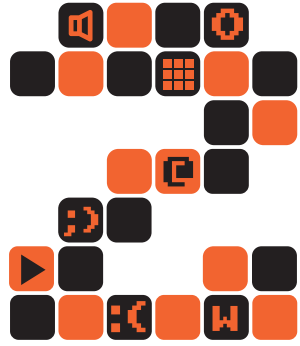
i omnipresent Google, la qual cosa fa pensar que, en tot cas, la manca de sinceritat deu venir més per omissions que per una altra cosa. En aquest punt no em puc estar de recordar la història de l'adolescent d'encara no 16 anys que l'estiu passat va haver de menester només mitja hora per botar-se un filtre que el govern australià havia comanat i pagat a preu de canari jove: més de vuitanta milions de dòlars. Aquest filtre tenia per objectiu limitar l'accés a determinats llocs web i la idea era que fos present de forma obligatòria en tots els ordinadors als quals poguessin accedir menors i així protegir-los no se sap ben bé ni de què ni de qui. L'adolescent, a més de trencar el filtre, ho va fer públic i amb la seva acció volia demostrar la inutilitat d'aquests filtres: hauria pagat molt més la pena invertir-los en educació i sensibilització, com té per objectiu XarxaSeguraIB (o així m'ho han assegurat els impulsors). Una sensibilització que pot venir de la mà, per exemple, del coneixement —també aportat per aquest treball— del nombre d'hores que els nostres infants i adolescents passen sols navegant per Internet o mirant la televisió. Possiblement sigui aquí on rau un dels perills més importants d'aquestes tecnologies, que els adults les fem servir per desempallegar-nos dels al·lots i al·lotes.

No puc acabar sense esmentar que aquest estudi, que anirà seguit per un altre de similar sobre els usos que els al·lots i al·lotes de 15 i 16 anys fan de les tecnologies de la informació, també pot servir per confirmar l'encert d'aquella frase de Groucho Marx a Duck Soap: «Això és tan fàcil que fins i tot un nin de cinc anys ho entendria. Per favor, que algú vagi a buscar un al·lot de cinc anys!»

Llorenç Valverde

Vicerector de Tecnologia de la UOC

Catedràtic de la UIB

<Introducció>

Conèixer la utilització que fan els infants i els joves de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) i la incidència d'aquestes ha esdevingut una necessitat imperiosa. Entre altres motius, perquè aquests mitjans són omnipresents i cada dia ocupen més espais i més temps de la quotidianitat de tots: la dels adults i, molt especialment, la dels menors. En poc temps, les TIC han arrelat en les maneres de viure, pensar i relacionar-se dels més joves. Destriar les relacions dels mitjans amb els menors és una necessitat encara més peremptòria pel fet que la seva influència educativa és cabdal. I, precisament, al coneixement dels lligams existents dels infants i joves amb les tecnologies de la informació i la comunicació i a descriure i explicar aquest nou ecosistema és al que vol contribuir l'estudi Les TIC i els menors a les Balears.

Aquest treball s'ha realitzat en el marc de XarxaSeguraIB, una iniciativa orientada a fer d'Internet —i també d'altres mitjans tecnològics— un entorn segur per als menors. És a dir: un entorn que n'accentui les possibilitats educatives i de desenvolupament personal i en minimitzi les possibles influències perniciososes.

Qüestions a les quals es dóna resposta en aquesta recerca

Les principals preguntes d'investigació a les quals es dóna resposta amb aquest treball són:

- Quin percentatge de menors disposa d'ordinador a casa seva?
- Quin percentatge de menors emprà l'ordinador a casa seva?
- Quins són els usos que fan de l'ordinador?
- Quin percentatge de menors fa servir Internet?
- Quins són els indrets des d'on més es connecten a Internet els menors de les Balears?
- Quin percentatge de menors té connexió a Internet des de casa seva?
- Amb quina freqüència utilitzen Internet des de casa seva?
- Quins són els usos que fan d'Internet des de casa seva?
- On està situat l'ordinador de casa seva?
- Amb qui fan servir Internet des de casa seva?
- Tenen normes establertes a l'hora d'emprar Internet? Quines són aquestes normes?
- Qui posa les normes?
- Quins són els webs més visitats?
- Quin percentatge de menors entre 6 i 14 anys de les Balears utilitza Internet a l'escola?
- Amb quina freqüència utilitzen Internet a l'escola?

Quin percentatge de menors entre 6 i 14 anys de les Balears té telèfon mòbil?

Des de quins llocs es connecten a Internet?

Quin percentatge té televisió a la seva habitació?

Quants televisors tenen a casa?

Quins són els programes que més veuen?

Si haguessin de triar entre la televisió, el mòbil, les consoles i Internet, per què es decantarien?

Amb quina freqüència fan servir les consoles de joc?

Com valoren els coneixements que tenen d'Internet els seus pares, els seus companys i ells mateixos?

Com es va fer l'estudi?

L'estudi es va realitzar a les Illes Balears durant el mes d'octubre de 2007 amb alumnat d'educació primària i primer cicle d'educació secundària obligatòria.

Participaren en l'estudi 801 alumnes de 22 centres: 19 de públics i 3 de concertats.¹ 571 menors són de Mallorca, 106 de Menorca i 124 d'Eivissa.

Els alumnes de primer i segon de primària —163— foren entrevistats, mentre que els 638 restants (3r, 4t, 5è i 6è de primària més els de 1r i 2n d'ESO) contestaren un qüestionari.²

1. Els centres educatius foren: IES de Santa Margalida; IES Sa Pobra; IES Alcúdia; IES Guillem Cifre de Colonya; IES Calvià; IES Albuhaire; IES Son Ferrer; CEP Port de Pollença; CEP Cas Saboners; CEP Ses Rotes Velles; IES Bendinat; CEP Gabriel Alzamora; IES Joan Alcover; CC Nuestra Señora de la Esperanza; CEP Nostra Senyora de Robines; IES Lluçmajor; IES Binissalem; CP Son Juny; IES Maria Àngels Cardona; CC San José; IES Xarc; CC Sa Real.

2. En els apèndixs es reproduïx el qüestionari i es proporciona més informació sobre les característiques de la recerca.

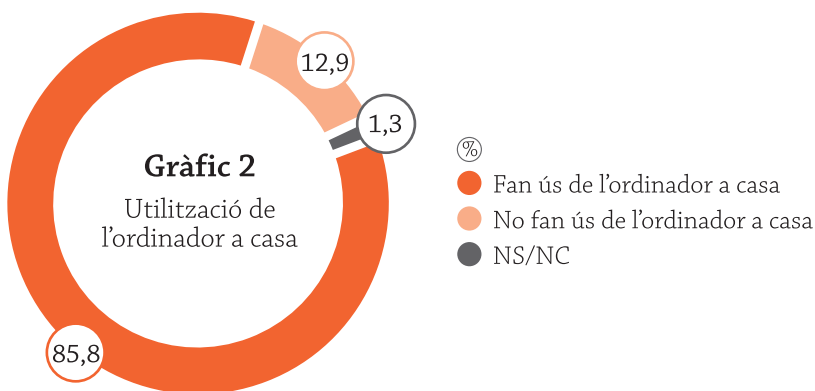
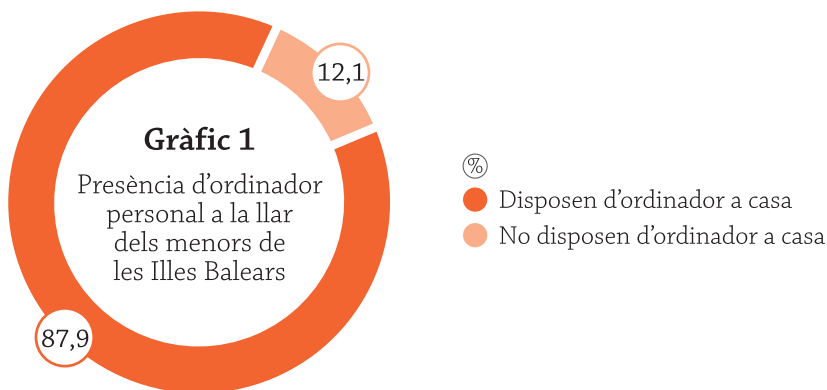

Aspectes generals sobre l'ús de l'ordinador

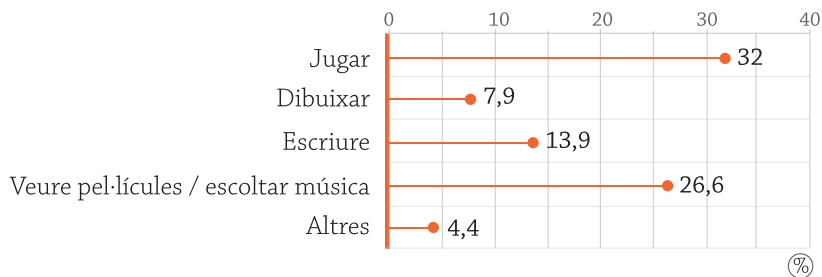
El 87'9% dels menors entre 6 i 14 anys de les Balears disposa d'ordinador a casa seva.³ El 85'8% dels que manifesten que tenen ordinador a casa admet que en fa ús. Per ordre de rellevància: jugar, veure pel·lícules i escoltar música són les activitats per a les quals empen amb major freqüència l'ordinador de casa.

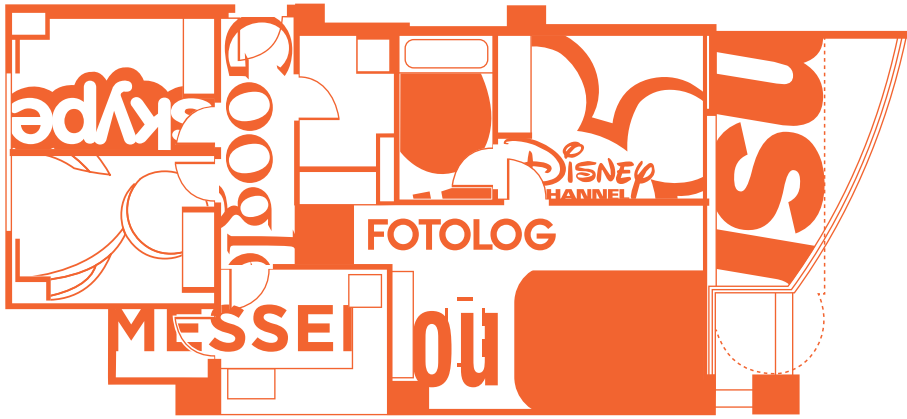
3. Aquesta dada és molt semblant a l'obtinguda al Regne Unit també l'any 2007. Segons un informe realitzat per l'empresa ChildWise, el 90% dels menors del Regne Unit entre 5 i 16 anys disposen d'ordinador a casa (CHILDWISE 2007-2008, esmentat per BYRON 2008). Un estudi realitzat l'any 2002 assenyalava que aquest any, també al Regne Unit, el 81% dels menors entre 5 i 18 anys tenia accés a un ordinador (HAYWARD et al. 2002).

No hi ha dades d'altres anys referides a les Balears en relació amb el grup d'edat comprès entre 6 i 14 anys. Però sí que n'hi ha sobre el de 15 a 29 anys: el 2005, segons un estudi realitzat per la Direcció General de Joventut, el 65% dels joves compresos entre aquestes edats disposava d'accés a un ordinador (SIGMA DOS 2005). D'altra banda, segons l'INE (INE 2007), al 58,4% de les llars espanyoles hi ha un ordinador, mentre que a les Illes aquesta xifra se situa gairebé mig punt per sota (58%). Cal remarcar que les dades de l'INE fan referència a la població entre 16 i 64 anys.

Gràfic 3. Usos més freqüents que donen a l'ordinador de casa (sense estar connectats a Internet)

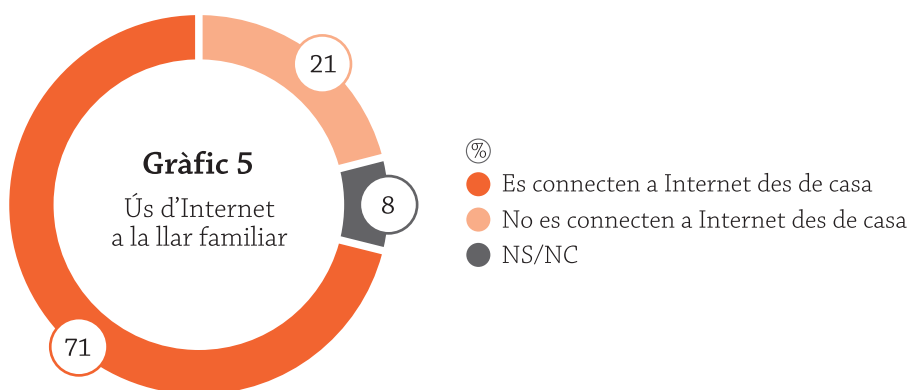
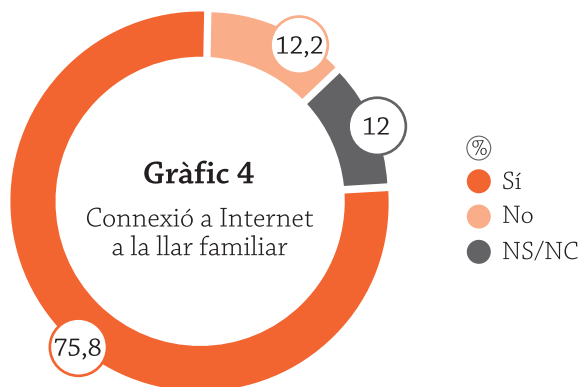
Equipament i ús d'Internet a casa

El 75'8% dels menors de les Balears entre 6 i 14 anys disposa de connexió a Internet des de casa seva.⁴

El 71%, dels que manifesten que disposen de connexió a la llar familiar afirma que accedeix a la xarxa des de casa; gairebé tres de cada deu (concretament el 27'2%) diuen que s'hi connecten cada dia.⁵

4. Aquest percentatge és considerablement superior a l'obtingut en altres estudis fets tant a les Balears com en altres indrets. Així, per exemple, l'any 2002, al Regne Unit, el 68% dels joves entre 5 i 18 anys afirmava que tenia connexió a Internet des de casa seva (HAYWARD et al. 2002). A les Balears, dades de 2005 assenyalen que el 55% dels joves amb edats entre 15 i 29 anys tenia connexió a Internet (SIGMA DOS 2005). Recordem que les Balears són, després de Madrid, la comunitat amb el percentatge més elevat d'usuaris d'Internet. A principis de l'any 2008, el 49'2% dels majors de 14 anys es connectava de forma regular a Internet (AIMC 2008) i el 41% de les llars espanyoles estava connectada a la xarxa —l'any 2005 el percentatge era del 31%— (FUNDACIÓN BBVA 2008).

5. Dades de 2002 referides als joves entre 14 i 22 anys del conjunt d'Espanya assenyalen que el 35% es connectava diàriament a la xarxa, mentre que un 27% afirmava que ho feia gairebé cada dia (VALOR i SIEBER 2002). Estudis que han analitzat el nombre d'hores que els menors o els joves estan connectats a la xarxa mostren que la mitjana d'hores que els joves espanyols entre 15 i 29 anys passen connectats a Internet és de 9 hores i 19 minuts per setmana (INJUVE 2003), enfront de les 6'2 hores setmanals dels joves del Regne Unit entre 8 i 15 anys (OFCOM 2006).

La llar —la pròpia o la dels amics— és l'indret des del qual els menors es connecten amb més freqüència a Internet.⁶

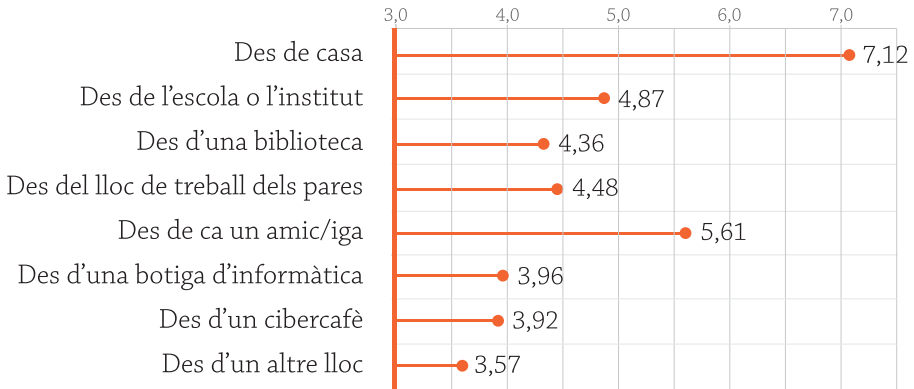
El xat és el recurs de la xarxa més emprat pels menors entre 6 i 14 anys de les Illes Balears.⁷

6. Aquesta dada coincideix plenament amb les presentades en altres estudis, tant de les Balears com d'àmbits territorials més amples. El 2002, per exemple, el 94% dels joves espanyols es connectava des de ca seva, com a primera opció (VALOR i SIEBER 2002), seguits d'altres indrets com són els centres d'estudis, la casa d'algun familiar, etc.

7. El 60% dels joves espanyols entre 14 i 22 anys afirmà que el principal motiu d'utilitzar Internet és la diversió (VALOR i SIEBER 2002).

Gràfic 6

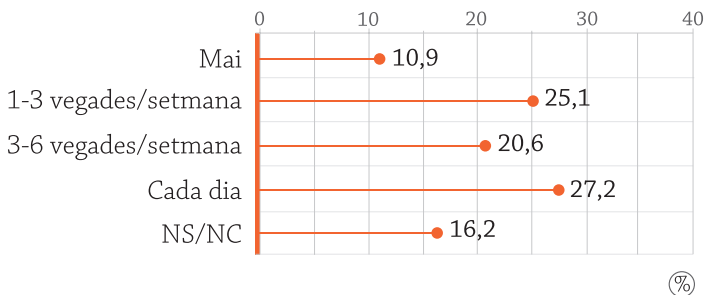
Indrets des dels quals es connecten a la xarxa

En una valoració de menor (1,0) a major freqüència (8,0)

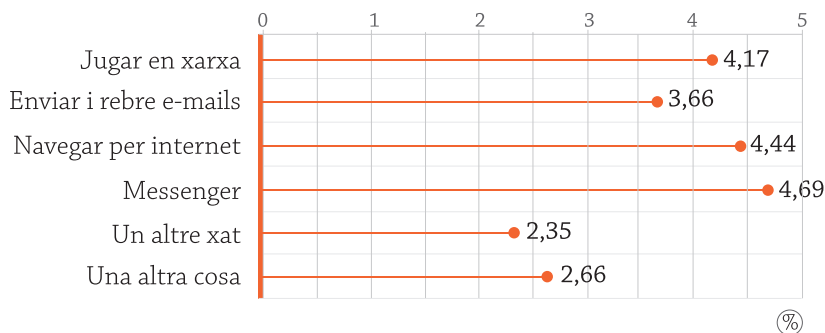
Dels noranta-vuit enquestats que assenyalaren que es connectaven a Internet «des d'un altre lloc», vuitanta-vuit feren referència a la llar d'algun familiar, cinc a locutoris i cinc més digueren que es connecten a la xarxa des del telèfon mòbil.

Gràfic 7. Freqüència de connexió a Internet des de la llar

(%)

Gràfic 8. Principals usos d'Internet des de la llar⁹

Llista 1. Respostes que donaren els que afirmaren que feien servir Internet des de casa seva per a «altres coses» no recollides en les opcions de la resposta.

Hi va haver vuitanta-un menors que digueren que feien servir Internet «per a altres coses» diferents de les previstes en les respostes tancades de l'enquesta o entrevista. Aquestes foren les seves respostes:

- 24 digueren que per baixar coses
- 24 per veure pel·lícules o fotos
- 15 per cercar informació
- 13 per fer feines de l'escola
- 10 tornaren a fer referència a jocs
- 3 per comunicar-se
- 1 per traduir paraules
- 1 per comprar

9. Les dades que es mostren en aquest gràfic sorgeixen de la classificació que els menors feren d'una sèrie d'usos d'Internet, atorgant un 6 a l'ús pel qual es connectaven a Internet des de la llar amb més freqüència i un 1 al de més poca freqüència.

Lista 2. Respostes dels que assenyalaren «altres xats»

Hi va haver vint-i-un enquestats que digueren que empraven uns altres xats i/o sistemes de missatgeria instantània:

- 5 digueren que empraven Terra
- 4 Habbo
- 3 Skype
- 2 Yahoo Messenger
- 2 Infobalelear
- 2 ICQ
- 2 YouTube
- 1 Outlook

Internet es posiciona entre els menors, primer de tot, com un espai d'oci —per jugar, veure vídeos, escoltar música, etc.-. En segon lloc, com a espai de comunicació —correu, xat, programes de missatgeria instantània, etc.—, i, en tercer lloc, com a espai d'accés a informació.¹⁰

Per ordre de rellevància, YouTube, Minijuegos i Google són, amb diferència respecte de la resta, els webs més visitats pels menors entre 6 i 14 anys de les Illes.¹¹

10. En l'anàlisi feta a tot l'Estat a principi de 2008 sobre els usos d'Internet entre persones majors de 14 anys, es va mostrar que, entre aquesta població, els principals usos són, per aquest ordre: comunicació; informació; entreteniment i, finalment, serveis i compres (FUNDACIÓN BBVA 2008).

11. L'anomenat web 2.0, caracteritzat per la participació, guanya, cada vegada més, adeptes. Aquesta tendència s'observa també entre els menors. Dels deu webs més esmentats només dos són informatius —i això s'hauria de matisar en relació amb Wikipedia—.

Quadre 1. Llocs web més visitats pels menors entre 6 i 14 anys de les Balears

Adreça del web que han esmentat	Nombre de vegades que l'han esmentat
www.youtube.com	340
www.minijuegos.com	262
www.google.com	247
www.infobalear.com	71
www.messenger.com	66
www.hotmail.com	50
www.fotolog.com	48
www.wikipedia.com	31
www.disneychannel	29
www.msn.com	25

Condicions i normes per a un ús segur d'Internet

Tres de cada deu menors entre 6 i 14 anys de les Balears que disposen d'Internet a casa seva poden accedir-hi des de la seva habitació.

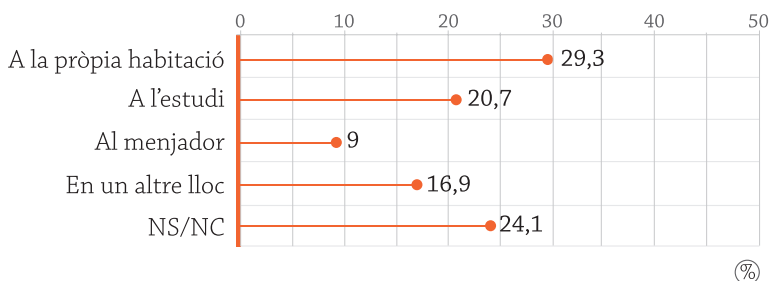
El 45'8% afirma que mai o gairebé mai no es veu acompanyat pels seus pares a l'hora de navegar per Internet. Gairebé sis de cada deu diuen que sovint o molt sovint naveguen sols.

El 36'5% dels menors entre 6 i 14 anys de les Balears que fan servir Internet a casa afirma que els seus pares els imposen normes a l'hora de navegar per la xarxa. La majoria de normes imposades pels pares consisteixen a limitar el temps de connexió a Internet i prohibir l'accés a determinades pàgines o funcions.¹²

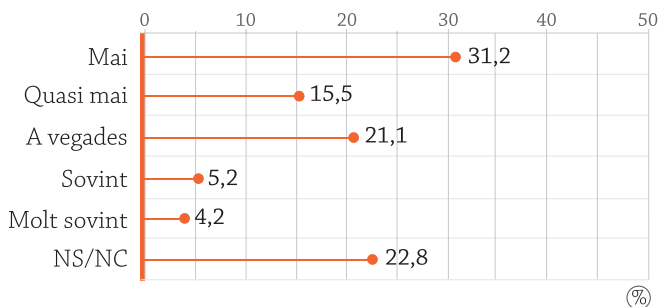
12. Les dades de l'Encuesta sobre equipamiento y uso de tecnologías de la información y comunicación en los hogares 2007 (INE 2007) assenyalen que en el 88% dels habitatges amb infants de 10 a 15 anys es controla l'accés dels menors a determinades pàgines o continguts del web. És probable que la divergència entre aquestes dades i les que s'obtenen de la nostra enquesta estigui motivada pel fet que en el treball de l'INE els entrevistats foren les persones grans, mentre que en la nostra foren els menors els qui digueren si tenien cap tipus de control o no.

El percentatge de menors (42'3%) que afirmen que empren Internet a casa seva sense cap tipus de supervisió és molt més elevat que el d'altres països. Al Regne Unit, per exemple, només arriba al 40% —infants entre 8 i 11 anys—, encara que en el cas de 12 a 15 anys les dades són més semblants a les de les Balears: el 71% afirma que utilitza la xarxa sense cap supervisió (OFCOM 2008).

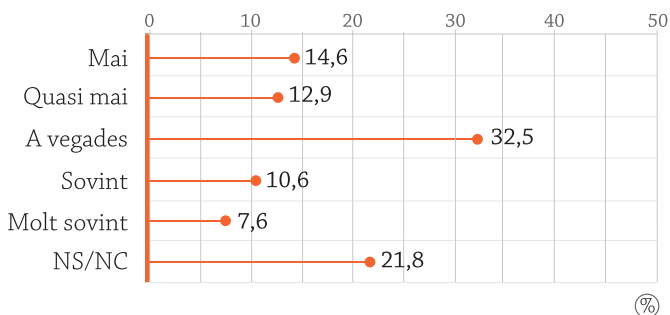
Gràfic 9. Espai de la casa on es troba situat l'ordinador des del qual normalment es connecten a Internet.

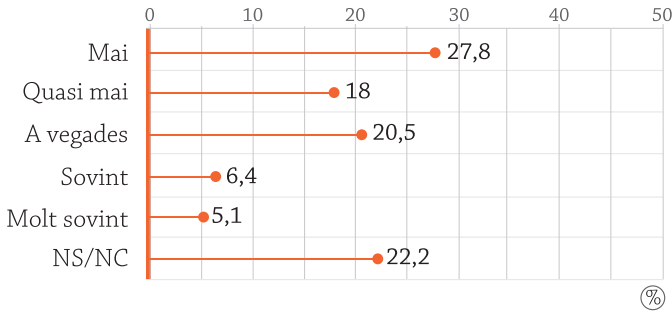
Gràfic 10. Quan fan servir Internet a casa, ho fan habitualment acompanyats de **els seus germans**.

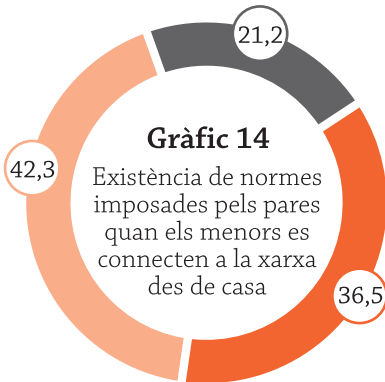
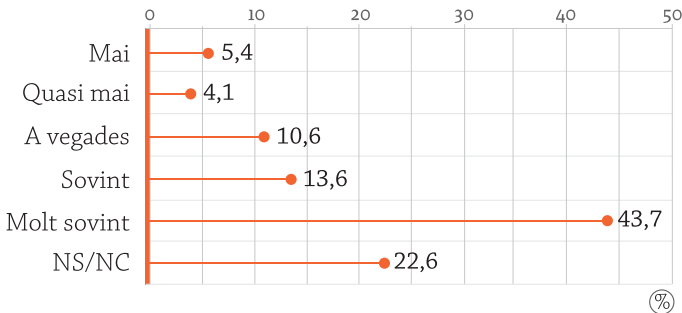
Gràfic 11. Quan fan servir Internet a casa, ho fan habitualment acompanyats de **els seus amics o amigues**.

Gràfic 12. Quan fan servir Internet a casa, ho fan habitualment **acompanyats de el seu pare o mare.**

Gràfic 13. Quan fan servir Internet a casa, ho fan habitualment **sense companyia.**

Gràfic 14

Existència de normes imposades pels pares quan els menors es connecten a la xarxa des de casa

(%)

● Els pares imposen normes pel que fa l'ús d'Internet

● No hi ha cap norma imposada pels pares

● NS/NC

Llista 5. Normes que els fan seguir a casa seva a l'hora d'emprar Internet

Limitacions temporals (101)¹³

Limitacions temporals genèriques («no molt de temps»)	30
Una hora cada dia	24
Només els caps de setmana	14
Trenta minuts cada dia	10
Només dies feiners	1

Limitacions lligades a bons comportaments (42)

Abans he d'haver endreçat habitació o ajudat a fer feines de la casa	7
Abans he de fer els deures	33
He d'haver menjat tot el que em donen	1
Una hora els dies que em port bé	1

Prohibició d'accés a determinades pàgines o de fer determinades accions (93)

No em permeten entrar a pàgines inadequades, per a majors d'edats, pornogràfiques, perilloses	50
No entrar a pàgines de pagament i no comprar	11
No contestar missatges o contactar amb desconeguts	10
Em diuen que tingui esment a pàgines amb virus	9
No descarregar arxius	8
No posar fotos	2
No emprar el xat	2
No emprar webcam amb desconeguts	1

Altres normes (9)

Demandar permís	3
Acompanyat / només quan hi ha pares	3
L'ordinador té filtres	3

13. Només es presenten les quatre limitacions temporals que varen obtenir més respostes.

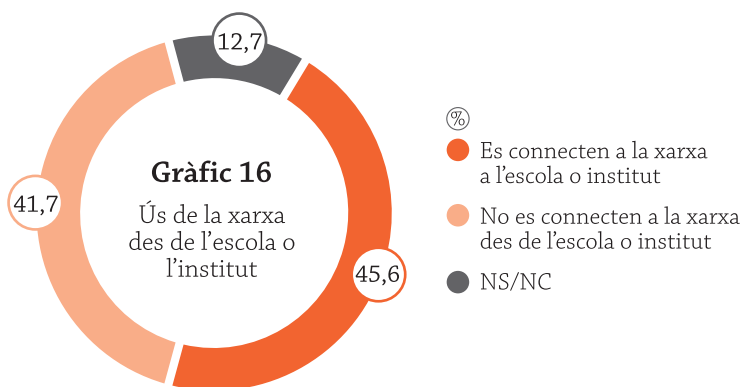

Ús d'Internet a l'escola

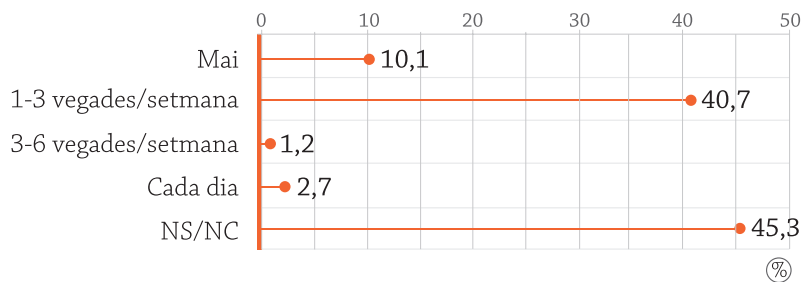
El percentatge dels que afirmen que empren Internet a l'escola o l'institut (45'6%) és molt semblant al dels que diuen que no fan servir la xarxa (41'7%)¹⁴ des dels centres educatius on estudien.

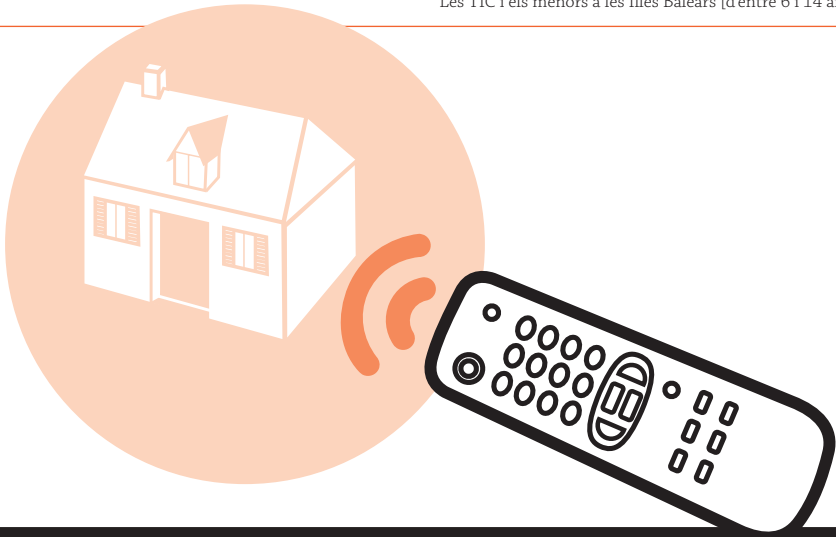
14. El percentatge d'alumnat de les Balears que afirma que no fa servir Internet a l'escola és considerablement superior al d'altres comunitats, com ara Catalunya. Una enquesta realitzada al Principat va posar de manifest que el 36% dels menors catalans entre 6 i 18 anys mai no empraven Internet a l'escola en hores de classe (CASTELLS et al., 2007). Aquest percentatge era inferior (28'5%) entre l'alumnat de primària i superior (38%) entre el d'ESO. Si tenim present que les dades obtingudes a les Balears no fan referència, com és el cas de Catalunya, només a hores de classe, podem concloure que l'ús de la xarxa a les escoles de les Balears és molt limitat.

L'ús d'Internet a les escoles presenta un grapat de paradoxes. D'una banda, els centres d'estudi són uns dels indrets més emprats per connectar-se a la xarxa; només s'hi connecten més freqüentment des d'un altre lloc: la pròpia casa. D'altra banda, però, l'ús de les TIC als centres educatius espanyols és molt raquític, poc aprofitat. La immensa majoria —el 84% el curs 2005-2006— del professorat pensava que les TIC tenen unes grans potencialitats educatives. Malgrat aquesta opinió, però, és també una majoria la que no feia servir mai l'ordinador a les aules. Sobre aquest tema vegeu l'anàlisi feta sobre les TIC a les escoles de primària i secundària durant el curs 2005-2006 (INSTITUTO DE EVALUACIÓN Y ASESORAMIENTO EDUCATIVO 2007).

Gràfic 17. Freqüència de connexió a Internet des de l'escola o l'institut.

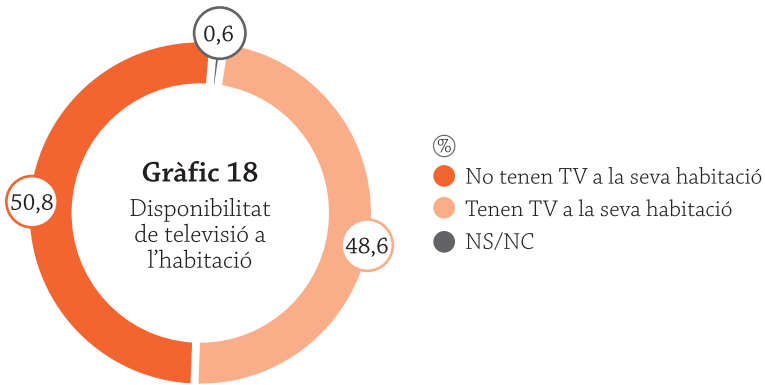

Ús de la televisió a casa

Gairebé la meitat (48'6%) dels menors entre 6 i 14 anys de les Balears té televisió a la seva habitació.¹⁵

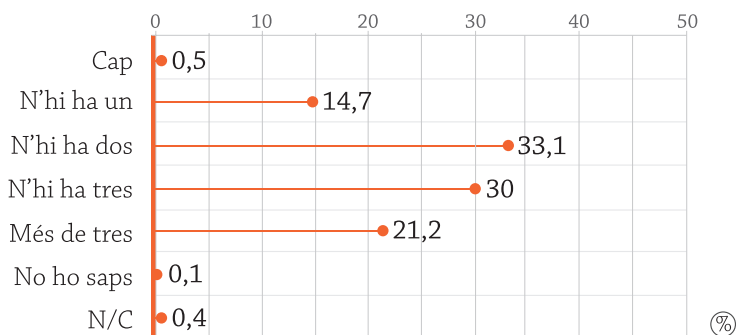
Els programes de televisió més vistos són: Los Simpsons, Shinchan i La familia Mata, Hannah Montana i Yo soy Bea.¹⁶

15. Aquest percentatge és un poc superior a l'obtingut per l'AIMC a principi del 2008 entre joves entre 8 i 13 anys del conjunt d'Espanya. Segons l'AIMC, el 40'4% dels joves compresos entre aquestes edats disposava de televisió a la seva habitació (AIMC 2008). Al Regne Unit, però, aquest percentatge és més elevat: el 73% dels joves britànics entre 8 i 15 anys té televisió a la seva habitació (OFCOM 2006).

16. En altres treballs ja s'ha posat de manifest que els menors consumeixen, de forma majoritària, programes per a adults. L'any 2002, per exemple, programes de contingut adult com Operación Triunfo, Gran hermano o Ana y los siete foren els més apreciats pels menors entre 4 i 12 anys (PÉREZ TORNERO 2003).

Gràfic 19. Nombre de televisors a la llar.

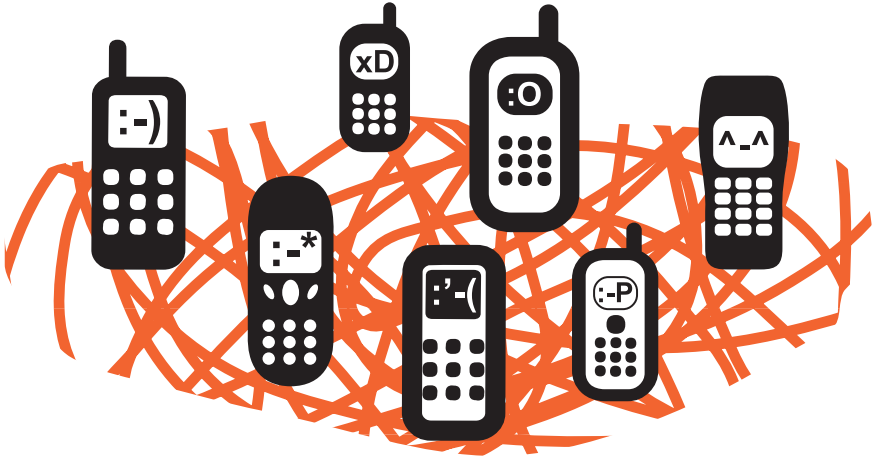

Quadre 3. Els programes de televisió que més veuen

Programa de TV que han esmentat	Vegades que l'han esmentat
<i>Los Simpsons</i> ¹⁷	36
<i>Shin-chan</i>	27
<i>La familia mata</i>	21
<i>Hannah Montana</i>	20
<i>Yo soy Bea</i>	20
Fútbol	18
<i>Disney Channel</i> ¹⁸	18
<i>Sé lo que hicisteis</i>	17
<i>Los hombres de Paco</i>	16
Pel·lícules	14
<i>¿Sabes más que un niño de primaria?</i>	14
<i>Aquí no hay quien viva</i>	13
<i>Hotel dulce hotel</i>	12
<i>Hospital central</i>	12
<i>Camera café</i>	11
<i>Pasapalabra</i>	11
<i>Ventdelplà</i>	11
<i>Aída</i>	10
<i>Gran hermano</i>	6
<i>Jetix</i>	6

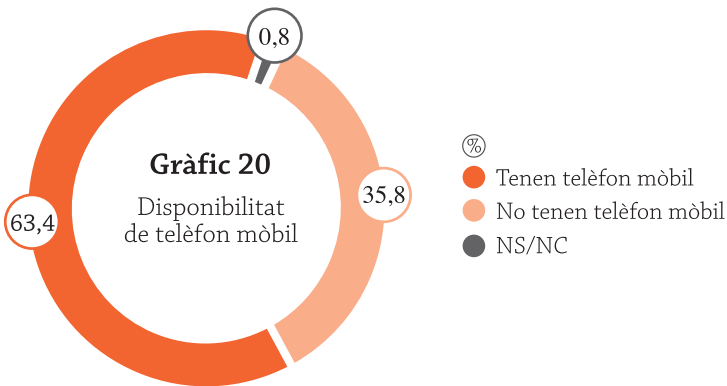
17. Los Simpsons es va emetre per primera vegada a Espanya el mes de gener de 1991. Actualment, i des de l'any 2004, es pot veure a Antena 3 (de 14 a 15 hores de dilluns a diumenge). També es pot veure a través de Fox i Antena New. El programa, tot i que té molts elements propis d'una sèrie de dibuixos animats per a infants, és una sàtira social i política i no es va concebre per a audiències infantils; als Estats Units, per exemple, són els adults els que més segueixen la sèrie. Segons diverses anàlisis, però, a Espanya els menors entre 4 i 12 anys constitueixen el grup d'espectadors més nombrosos. En relació amb aquesta sèrie vegeu la tesi Estudio descriptivo y discursivo de la traducción del humor en textos audiovisuales (MARTÍNEZ SIERRA, 2004).

18. Un dels canvis que s'observen de la relació dels infants amb la televisió és el constant desplaçament de l'audiència infantil des de la televisió oberta cap a la sintonia de canals infantils de pagament (FUENZALIDA, 2008).

Ús del telèfon mòbil

El 63'4% dels menors entre 6 i 14 anys de les Balears disposa de telèfon mòbil.¹⁹

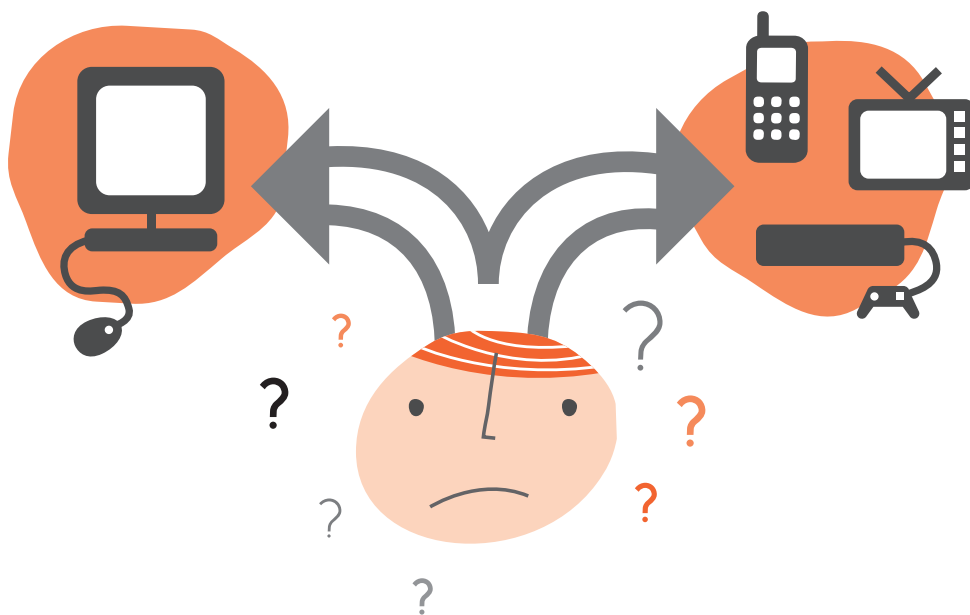

19. Aquest percentatge és considerablement superior a l'obtingut a principi de 2008 entre els menors entre 8 i 13 anys de tot Espanya: el 41'3%. En aquest mateix estudi s'assenyala que el 62'2% dels menors entre 11 i 13 anys tenia mòbil (AIMC 2008).

Les dades de les Balears són molt semblants a les obtingudes l'any 2002 al Regne Unit amb infants entre 8 i 15 anys: el 65% tenia mòbil. Cal assenyalar que a les Balears, segons dades de l'any 2005, el 88'9% de joves entre 15 i 29 anys afirmava que tenia telèfon mòbil (DIRECCIÓ GENERAL DE JOVENTUT 2005).

Sigui com sigui, a partir dels setze anys l'ús d'aquest estri entre els joves es generalitza. Ja l'any 2002, el 89% dels menors entre 14 i 22 anys d'Espanya deia que en tenia un, de mòbil. (VALOR i SIEBER, 2002).

I al Regne Unit el percentatge d'infants i joves entre 5 i 18 anys que afirmava que en tenia arribava al 92% (HAYWARD et al., 2002).

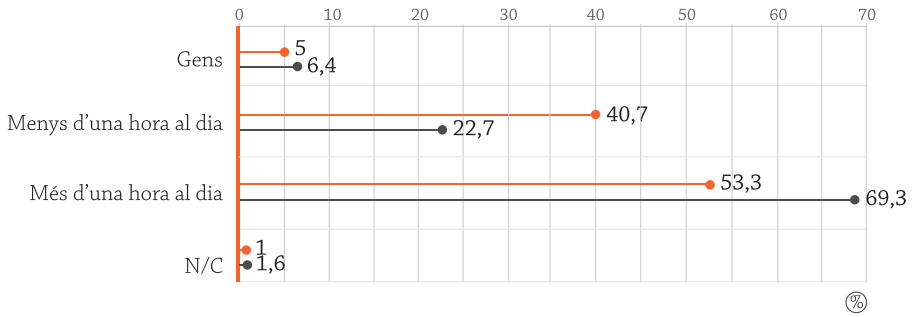
Internet enfront de la televisió, les consoles de joc i els telèfons mòbils

La televisió és el mitjà més emprat, tant els dies feiners com els caps de setmana, pels infants de 6 a 14 anys de les Illes Balears.²⁰

20. La televisió manté la prevalença com a mitjà de comunicació més emprat a les llars. Així i tot, però, cal remarcar que, sobretot entre els més joves, Internet li va guanyant terreny (EUROPEAN INTERACTIVE ADVERTISING ASSOCIATION, 2008). Segons un estudi recent realitzat a Catalunya, les Balears i València sobre la «dieta» mediàtica, els joves cada dia «s'alimenten» de dues hores de televisió, una hora de ràdio i una hora d'Internet (FUNDACC, 2007). Hi ha autors que contraposen les generacions joves d'avui en dia amb les del passat emprant com a element diferenciador l'ús de la TV enfront del de les TIC i parlen, per un costat, de la "generació digital" -menors i joves d'avui- i, per altre, de la "generació catòdica" (COMAS i SUREDA, 2004).

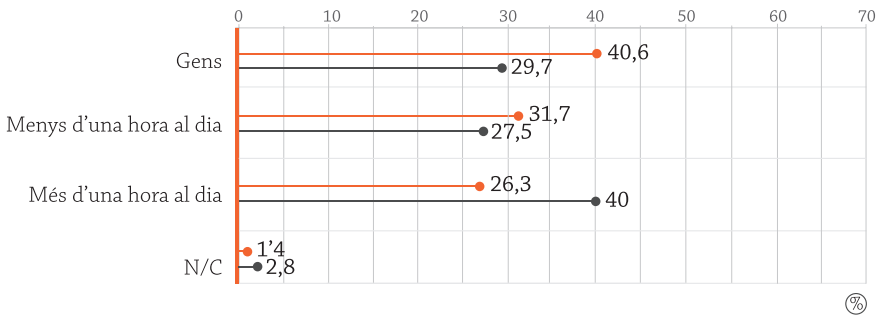
Gràfic 21. TV.

- Dies feiners (de dilluns a divendres)
- Caps de setmana (dissabtes i diumenges)

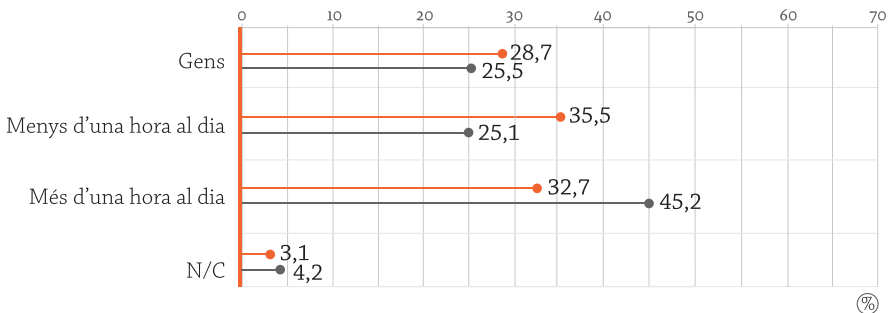
Gràfic 22. Consola de Joc.

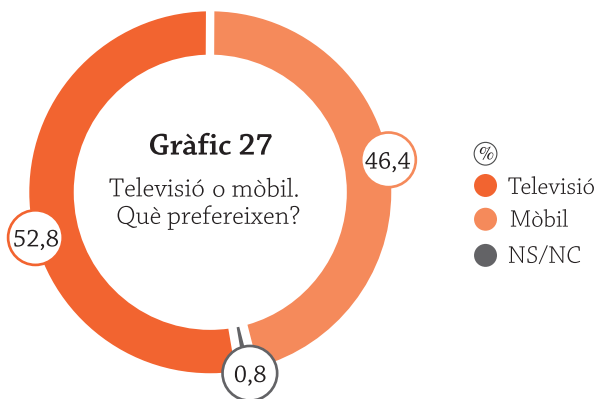
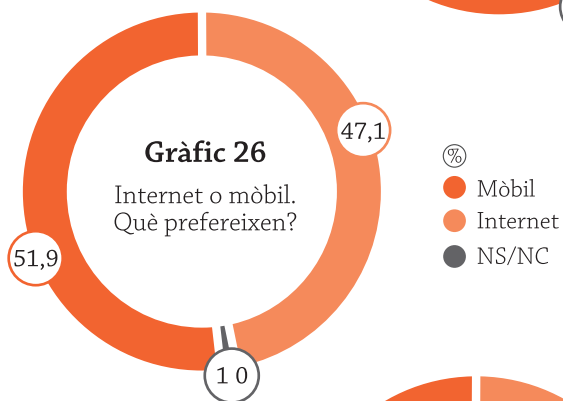
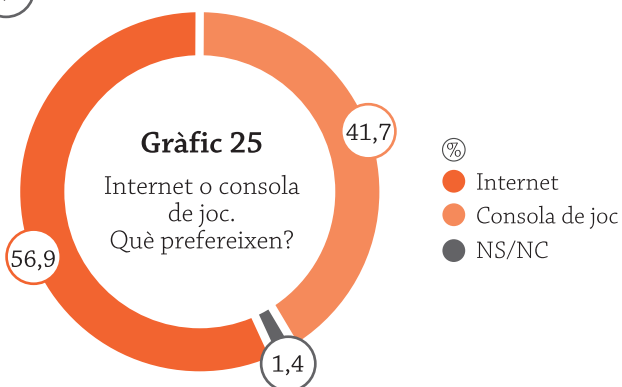
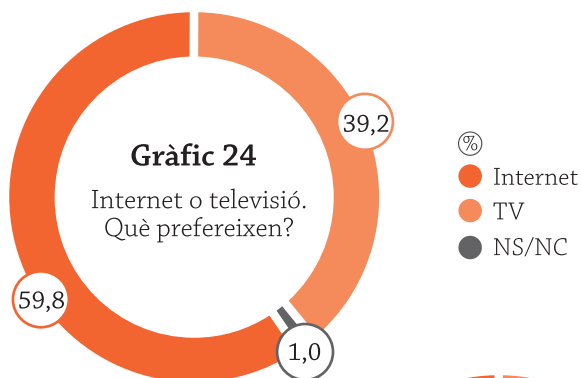
- Dies feiners (de dilluns a divendres)
- Caps de setmana (dissabtes i diumenges)

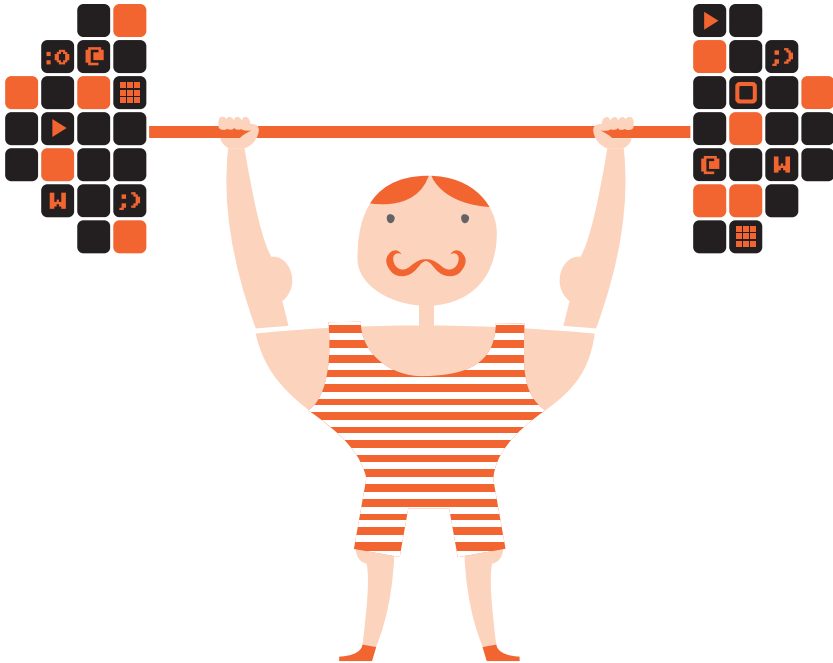

Gràfic 23. Internet.

- Dies feiners (de dilluns a divendres)
- Caps de setmana (dissabtes i diumenges)

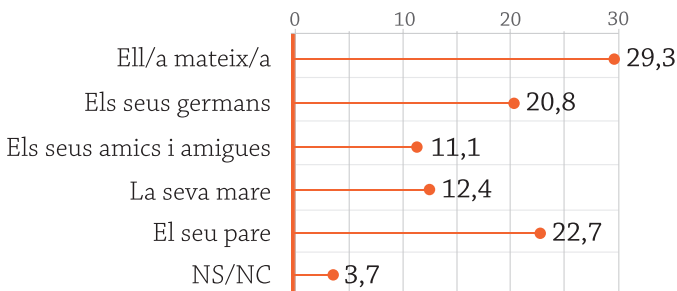

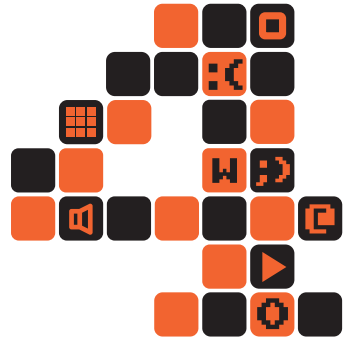
Valoració dels coneixements sobre Internet per part dels menors

Els menors fan una bona valoració dels seus coneixements i habilitats per fer ús d'Internet.²¹

Gràfic 32. Opinió sobre qui sap fer servir més bé Internet.

21. Tenen la sensació, un 29%, que no hi ha ningú a casa seva que tingui el mateix nivell de coneixements que ells, és a dir, ells dominen una eina importantíssima molt més que els adults que viuen amb ells.

<Apèndix>

Fitxa tècnica de l'enquesta

Univers: Alumnat d'educació primària i primer cicle d'educació secundària obligatòria de les Balears (76.636).²²

Afixació: Proporcional.

Punts de la mostra: 22 centres educatius.

Procediment del mostreig: Polietàpic, estratificat (unitats insulars i cicles educatius) per conglomerats amb selecció de les unitats primàries de mostreig (centres educatius) de forma aleatòria proporcional, i de les unitats secundàries (unitats en el centre) per afixació proporcional segons cicle educatiu, i de les unitats finals (alumnat) per quotes.

Mostra: 801 unitats d'anàlisi —qüestionaris— resultant un error mostral per al conjunt de la mostra del 3,4%, estimat per a un nivell de confiança del 95% i sota la condició més desfavorable de $p=q=0,05$.

Tipus: Entrevista personal a l'alumnat de primer cicle de primària —6, 7 i 8 anys— i enquesta als altres.

Treball de camp: Realitzat entre els dies 8 i 26 d'octubre de 2007, ambdós inclosos, per tres enquestadors, alumnes de la UIB, prèviament formats i entrenats.

Processament de dades: Les dades obtingudes varen ser introduïdes en un format Excel i posteriorment implementades al paquet estadístic SPSS 14 per a Windows XP.

22. Font: IBAE.

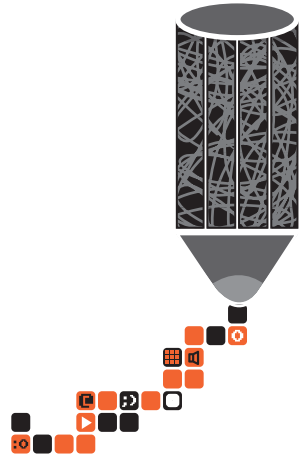
Dimensions analitzades

Àmbits i dimensions analitzades	Qüestions a les quals es dona resposta	Ítems del qüestionari ²³
Aspectes generals sobre equipament i ús de l'ordinador per part dels menors de les Balears entre 6 i 14 anys	<ul style="list-style-type: none">• Quin percentatge de menors disposa d'ordinador a casa seva?• Quin percentatge de menors empra l'ordinador a casa seva?• Quins són els usos que fan de l'ordinador?	1 2 3
Ús d'Internet per part dels menors de les Balears entre 6 i 14 anys	<ul style="list-style-type: none">• Quin percentatge de menors fa servir Internet?• Quins són els indrets des d'on més es connecten a Internet els menors de les Balears?	5, 16 6

23. En pàgines posteriors es reproduïx el qüestionari emprat

<p>Ús d'Internet a casa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Quin percentatge de menors té connexió a Internet des de casa seva? 4 • Amb quina freqüència utilitzen Internet des de casa seva? 7 • Quins són els usos que fan d'Internet des de casa seva? 8 • On està situat l'ordinador de casa seva? 9 • Amb qui fan servir Internet des de casa seva? 10 • Tenen normes establertes a l'hora d'emprar Internet? Quines són aquestes normes? Qui posa les normes? 11, 12 • Quines són les webs més visitades? 15 	
<p>Ús d'Internet a l'escola</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Quin percentatge de menors entre 6 i 14 anys de les Balears utilitza Internet a l'escola? 13, 6 • Amb quina freqüència utilitzen Internet a l'escola? 14 	
<p>Ús del telèfon mòbil</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Quin percentatge de menors entre 6 i 14 anys de les Balears té telèfon mòbil? 21 	
<p>Usos d'Internet des d'indrets que no siguin casa seva o l'escola</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Des de quins llocs es connecten a Internet? 6 	

Ús de la televisió a casa	<ul style="list-style-type: none">• Quin percentatge té televisió a la seva habitació?• Quantes TV tenen a casa?• Quins són els programes que més veuen?	22 23 24
Preferència d'Internet, televisió, mòbil i consoles	<ul style="list-style-type: none">• Si haguessin de triar entre TV, mòbil, consoles i Internet: per què es decantarien?	16, 17, 18, 19 , 20
Ús de les consoles de joc	<ul style="list-style-type: none">• Amb quina freqüència fan servir les consoles de joc?	16
Valoració de coneixements per usar Internet	<ul style="list-style-type: none">• Com valoren els coneixements que tenen d'Internet els seus pares, els seus companys i ells mateixos?	25

Qüestionari sobre els usos d'Internet²⁴ (DE 6 A 14 ANYS)

DADES PERSONALS

Quin any vares néixer? _____

A quina escola o institut vas? _____

Quin curs fas? _____

A quina localitat es troba l'escola? _____

Sexe: Home Dona

Assenyala la teva resposta amb una X. Només pots assenyalar una resposta.

<1> Tens ordinador a ca teva?

Sí No

<2> Utilitzes l'ordinador de ca teva?

Sí No (passa, per favor, a la pregunta 6)

24. Entrevista amb els alumnes de 6, 7 i 8 anys. Enquesta amb els de 9 a 14.

<3> Quines de les coses següents fas més vegades amb l'ordinador de ca teva? (sense estar connectats a Internet)

- Jugar (jocs sense connexió a Internet) Dibuixar
- Escriure Veure pel·lícules, escoltar música...
- Una altra (quina?) _____
- _____

<4> Tens Internet a ca teva?

- Sí No (passa, per favor, a la pregunta 6)

<5> Utilitzes Internet a ca teva?

- Sí No

<6> Des d'on et connectes més vegades a Internet? Ordena les teves respostes de major (8) a menor (1)

- _____ Des de ca meva
- _____ Des de l'escola, des de l'institut
- _____ Des d'una biblioteca
- _____ Des del lloc de treball del pare o la mare
- _____ Des de ca un amic o amiga
- _____ Des d'una botiga d'informàtica
- _____ Des d'un cibercafè
- _____ Des d'un altre lloc (quin?) _____
- _____

- No utilitz internet
(marca la casella i passa, per favor, a la pregunta 16)

<7> Quantes vegades per setmana utilitzes Internet a ca teva?

- Mai
- Entre una i tres vegades per setmana
- Entre tres i sis vegades per setmana
- Cada dia

<8> Per a què fas servir Internet des de ca teva? Ordena les teves respostes de major (6) a menor (1).

- Jugar en xarxa
- Enviar i rebre e-mails
- Navegar per Internet
- Messenger
- Un altre xat (quin?) _____
- Una altra cosa (quina?) _____

<9> On es troba situat a ca teva l'ordinador des del qual normalment et connectes a Internet?

- A la teva habitació
- A l'estudi
- Al menjador
- En un altre lloc (assenyala, per favor, quin) _____

<10> Quan fas servir Internet a ca teva, ho fas...

Amb els teus germans?

- Mai
- Quasi mai
- A vegades
- Sovint
- Molt sovint

Amb els teus amics o amigues?

- Mai
- Quasi mai
- A vegades
- Sovint
- Molt sovint

Amb el teu pare o mare?

- Mai
- Quasi mai
- A vegades
- Sovint
- Molt sovint

Tot sol?

- Mai
- Quasi mai
- A vegades
- Sovint
- Molt sovint

<11> Et fan seguir algunes normes quan vols fer servir Internet a ca teva?

- Sí No (passa, per favor, a la pregunta 13)

<12> Ens pots explicar quines són les normes que tens? Qui et posa aquestes normes: el pare, la mare, altres persones?

<13> Fas servir Internet des de l'escola o l'institut?

- Sí No (passa, per favor, a la pregunta 15)

<14> Quantes vegades a la setmana utilitzes Internet a l'escola o a l'institut?

- Mai
 Entre una i tres vegades per setmana
 Entre tres i sis vegades per setmana
 Cada dia

<15> Escribeu, per favor, les cinc pàgines web que més visites.

a) _____
b) _____
c) _____
d) _____
e) _____

<16> Quantes vegades utilitzes, des de casa, la televisió, Internet i la consola de joc? Has de diferenciar entre dies feiners i caps de setmana.

Dies feiners (de dilluns a divendres):

TV

- Gens
 – d'una hora cada dia
 + d'una hora cada dia

Consola de joc

- Gens
 – d'una hora cada dia
 + d'una hora cada dia

Internet

- Gens
 – d'una hora cada dia
 + d'una hora cada dia

Cap de setmana (dissabtes i diumenges):

TV

- Gens
 – d'una hora cada dia
 + d'una hora cada dia

Consola de joc

- Gens
 – d'una hora cada dia
 + d'una hora cada dia

Internet

- Gens
 – d'una hora cada dia
 + d'una hora cada dia

<17> Si haguessis de triar entre tenir Internet o televisió, què triaries?

- Internet Televisió

<18> Si haguessis de triar entre tenir Internet o consola de joc, què triaries?

- Internet Consola de joc

<19> Si haguessis de triar entre tenir Internet o mòbil, què triaries?

- Internet Mòbil

<20> Si haguessis de triar entre tenir mòbil o televisió, què triaries?

Mòbil

Televisió

<21> Tens telèfon mòbil?

Sí

No

<22> Quants de televisors hi ha a ca teva?

Cap

N'hi ha tres

N'hi ha un

N'hi ha més de tres

N'hi ha dos

No ho saps

<23> Tens telèfon mòbil?

Sí

No

<24> Escriu els cinc programes de TV que més mires:

a) _____

b) _____

c) _____

d) _____

e) _____

<25> De les persones següents. Qui creus que utilitza més bé Internet?

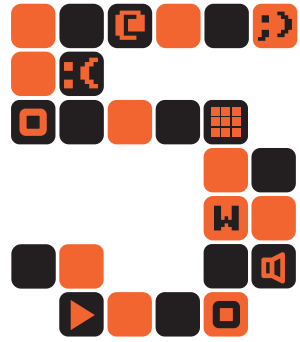
El teu pare

La teva mare

Els teus amics/igues

Els teus germans/es

Tu

<Bibliografia>

AIMC (2008). *Audiencias de internet. Febrero/Marzo de 2008*. Madrid: AIMC. Recuperat a 5 maig de 2008 de <<http://www.aimc.es/aimc.php>>.

AIMC (2008). *Audiencia infantil/juvenil de medios en España 2008*. Madrid: AIMC. Recuperat a 5 maig de 2008 de <http://www.aimc.es/aimc.php?izq=estudios.swf&op=diez&pag_html=si&dch=06otrosestudios/610.html>.

BYRON, T. (2008). *Safer children in a digital world*. Londres. Recuperat a 17 maig de 2008 de <<http://image.guardian.co.uk/sys-files/Media/documents/2008/03/27/ByronReview.pdf>>.

CASTELLS, M. [et al.] (2007). *L'escola a la societat xarxa: Internet a l'educació primària i secundària*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya. Recuperat a 5 maig de 2008 de <http://www.uoc.edu/in3/pic/cat/pdf/pic_escola_volum1.pdf>.

COMAS, R. & SUREDA, J.(2004): "*The use of new technologies amongst minors in the Balearic islands.*" AARE - Australian Association for Research in Education 2004. Recuperat a 15 maig de 2008 de <<http://www.aare.edu.au/04pap/for04246.pdf>>

CHILDWISE (2007-2008). (2008). *Monitor report: Children and their media*. Recuperat a 17 maig de 2008 de <<http://www.childwise.co.uk/monitor.htm>>.

EUROPEAN INTERACTIVE ADVERTISING ASSOCIATION. (2008). *Internet ya rivaliza con la televisión en consumo de medios*. Recuperat a 17 març de 2008 de <<http://www.eiaa.net>>.

FUENZALIDA, V. (2008). «Cambios en la relación de los niños con la televisión». *Comunicación. Revista Científica Iberoamericana de Comunicación y Educación* 30 (XV) 49-54.

FUNDACIÓN BBVA (2008). *Internet en España*. Madrid: Fundación BBVA. Recuperat a 20 abril de 2008 de <http://www.fbbva.es/TLFU/dat/Estudio_Internet_2008.pdf>.

FUNDACC (2007). *Dieta mediàtica i cultural dels joves*. Barcelona: FUNDACC. Recuperat a 15 de maig de <http://www.fundacc.org/fundacc/es/dades/informes-especials/contentMain/0/text_files/file0/dieta_mediatica_y_cultural_de_los_jovenes_Fundacc_v2_cast.pdf>.

HAYWARD, B. [et al.] (2002). *Young people and ICT 2002*. Londres: British Educational Communications and Technology Agency. Recuperat a 17 maig de 2008 de <http://partners.becta.org.uk/upload-dir/downloads/page_docu>

ments/research/full_report.pdf>.

INJUVE (2003). *Sondeo de opinión de la gente joven 2003. Violencia, inmigración, teléfono móvil e internet (segunda encuesta 2003)*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Recuperat a 1 maig de 2008 de <<http://www.injuve.mtas.es/injuve/contenidos.item.action?id=1369437060&menuId=1171614155>>.

INE (2007). *Encuesta sobre equipamiento y uso de tecnologías de la información y comunicación en los hogares*. Segundo semestre 2006. Recuperat a 23 gener de 2008 de <<http://www.ine.es>>.

INSTITUTO DE EVALUACIÓN Y ASESORAMIENTO EDUCATIVO (2007). *Informe sobre la implantación y el uso de las TIC en los centros docentes de educación primaria y secundaria (curso 2005-2006)*. Madrid: Centro Nacional de Información y Documentación Educativa. Recuperat a 3 gener de 2008 de <http://www.cnice.mec.es/noticias/informe_tic/>.

MARTÍNEZ SIERRA, Juan José (2004). *Estudio descriptivo y discursivo de la traducción del humor en textos audiovisuales. El caso de los Simpsons*. Universitat Jaume I. Recuperat a 17 maig de 2008 de <<http://www.tdx.cesca.es/TDX-1115104-095509/>>.

OFCOM (2006). *Media literacy audit. Report on media literacy amongst children*. 2006. Regne Unit: Ofcom/SRB. Recuperat a 3 maig de 2008 de <http://www.ofcom.org.uk/advice/media_literacy>.

OFCOM (2008). *Media literacy audit. Report on UK childrens' media literacy*. Londres: Ofcom/SRB. Recuperat a 4 maig de 2008 de <http://www.ofcom.org.uk/advice/media_literacy/medlitpub/medlitpubrss/ml_childrens08/ml_childrens08.pdf>.

PÉREZ TORNERO, José Manuel (2003). A: GIFREU, J. (ed.). *Llibre blanc: l'educació en l'entorn audiovisual*. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya. Recuperat a 3 de març de 2008 de <<http://www.cac.cat/web/recerca/quaderns/hemeroteca/detall.jsp?NDg%3D&MQ%3D%3D&Jyc%3D&MTM%3D>>.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA (2007). *Encuesta sobre equipamiento y uso de tecnologías de información y comunicación en los hogares 2007*. Recuperat a 20 abril de 2008 de <<http://www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=%2Ft25%2Fp450%2Fa2007%2F&file=pcaxis&L=0&divi=&his=>>.

SIGMA DOS (ed.) (2005). *Anàlisi de la realitat social dels joves de Balears 2005*. Palma: Direcció General de Joventut. Govern de les Illes Balears. Recuperat a 14 maig de 2008 de <<http://infojove.caib.es/estudisociologic2005.pdf>>.

VALOR, J.; SIEBER, S. (2002). *Uso y actitud de los jóvenes hacia internet y la telefonía móvil*. Barcelona: e-business center, PwC i IESE. Recuperat a 3 maig de 2008 de <<http://www.ebcenter.org>>.

tecnologies

La implantació massiva de les tecnologies de la informació i la comunicació en la nostra societat ha suposat canvis en tots els àmbits, però la incidència que tenen en la quotidianitat dels joves és encara més evident: en l'educació, en les relacions, en el pensament, etc. Destriar quines són les eines tecnològiques de les quals disposen (ordinador, televisió, Internet, mòbil i consoles de joc) i quin ús en fan els menors d'entre 6 i 14 anys de les Illes Balears, a l'escola i a les seves llars, són els objectius principals d'aquest estudi.

plan
avanza.,.,,

Universitat de les
Illes Balears

www.ibit.org

ISBN: 978-84-691-6392-4